

Nostalgija z imenom Mentor

NATAŠA KRAMBERGER
PISATELJICA

Pred kratkim sem morala v intervjuju za neko slovaško revijo odgovarjati na vprašanja o slovenski književnosti. Po prvem, bolj vpljudnostnem vprašanju, je prišlo drugo, resnejše. Šlo je nekako takole: kaj pa nostalgija? Nostalgija je v slovenski književnosti že od nekdaj zgodbeno gonilo, kajne? Spomnila sem se na vožnjo iz Slovenj Gradca v Maribor, pozno, sredi noči, po nekem literarnem večeru. V avtu mi je (ljuba) urednica govorila o neki literarni kritiki pred dawnimi časi, ki je pisala, da je problem literature Uroša Zupana v tem, da je Zupan že od mladega nostalgichen. Da torej nostalgijo v svoji literaturi vleče naprej že dvajset let, pa sploh še ni srečal abrahama.

Ta uvod seveda služi zgolj za opravičilo. V svoji nostalgiji nikoli nismo sami. V teh dneh, torej konec junija in v začetku julija, me namreč vsako leto popade neznosna nostalgija. Letos še posebej.

In če lahko Uroš Zupan, če lahko slovenska književnost do te mere, da celo novinarji slovaške revije o tem postavljajo vprašanja, no, potem je legitimno. Bodimo nostalgični. In objavimo v časopisu, zakaj so ti dnevi v letu tako posebni. Se zdi, da je treba.

Ko je Lent, torej festival, ni nič nostalgичnega, če je človek v Mariboru. Če ni v Mariboru, ga tja vleče. In se nostalgiji že zelo približamo. A niti Festival Lent ne bi žarel v tej luči, če ne bi tam začenjali. Torej: z delom. Novinarskim delom. Na novinarski praksi. Še najstniki, še čisti mladiči smo že delali intervjuje z glavnimi gosti festivala (trepetali od treme pred Kreslinom, dobivali rdeča lička ob Bajagi in mislili, da bomo umrli, če nam je Zoki slučajno dal vpljudnostni kompliment, da smo neko vprašanje dobro postavili ...), delali ankete po promenadi, pisali poročila o uličnem gledališču in svoje članke objavljali v "pravem" časopisu, v Večeru.

Ne gre za reklamo, da ne bo pomote, čeprav je Večer edini slovenski časopis, ki na takšen način in že toliko časa vsako poletje izvaja novinarsko prakso za nadobudne sodelavce. To pomeni, da mladi ljudje, ki se novinarstva učijo ali se ga želijo učiti, pridejo v časopisno hišo in v njej en poletni mesec delajo kot "pravi" novinarji. Edina stvar, ki jih od "pravih" novinarjev loči, je budno oko - Mentorja. Na Večerovo prakso sem šla trikrat, tri poletja zapored z začetkom takoj po gimnaziji, dvakrat julija in enkrat avgusta. Takrat, v času "moje generacije", je bil julijski mentor Mirko Lorenci, avgustovski pa Milan Golob. Tudi tukaj ne gre za reklamo, saj sta oba že v pokoju. Danes so poletni mentorji drugi ljudje, iz "moje generacije" pa so tudi zrasli sami taki novinarji, ki reklame ne potrebujejo.

(Reklama potrebuje njih, vidite, ampak tega dejstva ne bodo nikoli razumeli prav tisti, ki bi ga morali razumeti najbolj, torej šefi.)

In tako zadnjič v Berlinu berem slovenski časopis na spletu, prebe-

Naš problem ni rdeča zvezda. Naš problem so ljudje, ki vedo

rem, da dotični praporščaki niso dobrodošli na praznovanju slovenske državnosti, in bruhnem v jok. Sama sebi se začudim, od kod vsa ta čustvenost, vmes pa kar jokam in jokam. Ob večerji dogodek omenim prijateljem različnih narodnosti, Italijanom, Nemcem, Japonki. Odzovejo se različno, nekateri s svojimi interpretacijami fašizma, totalitarizma in rdeče zvezde, nekateri s čudenjem, naša japonska prijateljica pa najprej molči, nato pa reče: dedki.

Točno! V jok me je spravilo dejstvo, da ljudi, ki vodijo mojo državo, motijo - ne simbol, ne rdeča zvezda - dedki! Ti ljudje, ki so bili mladi pred grozno dosti časa, ki so od takrat do danes preživeli že celo paletu simbolov, denarnih valut, žetev, setev, krstov, smrti in porok (in vse skupaj tudi že nešteto krat poslali v rit!), pred tem mimogrede še branili slovenski jezik in vse drugo pred okupatorji, ampak to je itak nepomembno, ti starci, ki imajo lase po večini čisto sive in težko stojijo, so danes, v začetku tretjega tisočletja, agresorska grožnja samostojni Sloveniji. Saj je res, to ni nič novega. Saj tudi sicer vsak dan slišimo, da moramo mladi delati za njihove pokojnine in da je ves sistem nevzdržen, ker imamo preveč starcev. Bodimo torej enkrat za spremembo jasni in povejmo stvari s čistimi besedami. Naš problem ni rdeča zvezda. Naš problem so ljudje, ki vedo.

(Tit Košir)

Kajti s temi besedami tisti, ki smo imeli v življenju neznansko srečo, da smo se lahko učili od Mentorjev (in se še učimo, zgled nam dajejo vsak dan), imenujemo to "odvečno generacijo". Rečemo jim ljudje, ki vedo, ljudje, ki znajo, ljudje, ki imajo izkušnje, ljudje z zgodovinskim spominom, ljudje s kilometrino, naši ljudje, naši Mentorji.

To so ljudje, ki ne potrebujejo proslave, ampak proslava potrebuje njih. Kajti "medgeneracijsko učenje" ni zgolj fraza za pridobivanje plus točk pri razpisih za evropska sredstva. "Medgeneracijsko učenje" ni usmiljena pomoč pridnih šolark v domu za ostarele. "Medgeneracijsko učenje" je problem. Problem je zato, ker ga nikoli ne bodo razumeli prav tisti, ki bi ga morali razumeti najbolj, torej šefi.

Kajti, vidite, ti pravi poletni dnevi me nikoli ne bi pahnili v nostalgijo, če bi bil moj mentor na Večerovi novinarski praksi kakšen kvazi novinar brez vsake izkušnje, nekdo, recimo, s "sodobnimi prijemi", "okusnim besediščem" in "posluhom za marketing". Moj mentor je Mentor, tisti, ki je z mano na ti, čeprav je v svojem življenju popisal že kakšno tono časopisnega papirja, s svojim diktafonom prehodil pol sveta in z isto tenkočutnostjo pisal o prelepih prostitutkah v Aziji in prodanih prostitutah v parlamentu. Moj Mentor je z mano na ti, čeprav je v pokoju, jaz pa na začetku delovne dobe.

In nostalgija me popade vsakič, ko pomislim na tiste prelepe julije in avguste, ko so Večerovi hodniki brbotali, vrvili, se prepirali, argumentirali in si grizli nohte, ko se je zdelo, da celo šefi razumejo, kako pomemben proces se gremo, in ko so vsi novinarji v hiši, ki so kaj dali na svoj poklic, stopili v zaslombo, pomoč, oporo tej mladini, ki je časopis poživila s svojo vnemo, ob tem pa zrasla v najboljše novinarje v državi (kdor se ne zanese na svojo subjektivno sodbo, naj pogleda uradne poklone in nagrade).

Najbrž je res, da moraš biti za Mentorja malo tudi rojen. Potrebuješ nekakšno vrojeno pedagogiko, ki bi ji lahko rekli tudi veliko srce. A najbrž je res tudi, da se Mentorji pogosteje rojevajo v družbi, ki razume, da je "medgeneracijsko učenje" dvostranski proces, ki povezuje skrajne konce neke družbe, najmlajše in najstarejše, ki daje pridobljeno in težko priborjeno znanje (in vse storjene napake) v varstvo mladi in udarni prihodnosti. "Medgeneracijsko učenje" je edina možna "gospodarska rast". To je edini proces, ki lahko naredi našo družbo bolj solidarno, bolj tolerantno, boljso, pametnejšo, uspešnejšo, družbo znanja, družbo prihodnosti, lepo družbo. Lepo državo. Lep dan.

Tisti, ki na proslavi državnosti nočejo videti svojih dedkov, nočejo lepe države. Pa vse najboljše za rojstni dan, Mentor!

Odpravljanje težav v srednji Evropi

ZSOLT DARVAS
BRUEGEL

Poljska se je uvrstila na prvo mesto med 24 državami članicami Evropske unije z vidika stabilnost in rasti, dosežene v letih 2008-2011 pri petih kazalcih: proizvodnji, produktivnosti, zaposlenosti, uspešnosti trga dela in izvozu. Položaj poljskih podjetij in zaposlenost se med krizo skoraj nista poslabšala in sta bila konec preteklega leta za 14 in tri odstotke višja kot na začetku leta 2008. (Vsi kazalniki upoštevajo gospodarstvo brez gradbeništva, nepremičninskih poslov in kmetijstva, da bi bili izključeni tokovi javnega sektorja in gradbeništva, ki so v nekaterih državah tako rekoč ponoreli.)

Hkrati sta se med srednjeevropskimi državami slabo odrezali Latvija in Estonija, znašli sta se na 21. in 22. mestu te lestvice. Njun gospodarski sektor se je zmanjšal za okoli 20 do 25 odstotkov in kljub hitri gospodarski rasti od konca leta 2009 so njuni gospodarski rezultati in zaposlenost še zmeraj za okoli deset odstotkov pod tistima leta 2008. Druge srednjeevropske države so se zvrstile vmes: Češka republika, Slovaška in

Litva so še zmeraj na spoštovanja vrednem šestem, devetem in enajstem mestu, sledijo jim Romunija na 16., Bolgarija na 17., Madžarska na 18. in Slovenija na 20. mestu.

Kaj bi lahko bil vzrok tako različnih odzivov na globalno finančno in gospodarsko krizo? Eden izmed očitnih odgovorov so razlike v predkrizni strukturi ranljivosti teh držav. V baltskih državah, Bolgariji in Romuniji so bila zunanja neravnovesja večja, opiranje na tuje kredite (namesto na gospodarstvo znatno vloga verjetno imela tudi ekonomska politika. Poljska je v letih 2009 in 2010 sprejela znatno proračunsko stimulacijo in ta je nemara pomagala gospodarstvu. Izvoz je leta 2008 imel v poljskem gospodarstvu znatno vlogo (pomenil je okoli 45 odstotkov BDP), vendar ne tolikšne kot madžarski (80 odstotkov), tako da je zunanje povpraševanje Poljsko manj stisnilo. Izvoznikom je pomagala občutna devalvacija poljskega zlota, četudi je prizadela posojevalce tujih valut

(okoli 30 odstotkov posojil so odobrili v tujih valutah).

Poljska je občutno prekosila Švedsko (na osmem mestu), čeprav je tudi ta uvedla proračunsko stimulacijo (celo večjo kot Poljska), devalvirala svojo krono, četudi ne tako občutno kot Poljska zlot, in je delež njenega izvoza v BDP skoraj tolikšen kot poljski. Poleg tega sta trga dela v obeh državah podobno zaščitena, tako da po sodbi OECD prožnost trga dela ne more pojasniti razlik. Skratka, poljsko gospodarstvo se je izjemno odzvalo na krizo.

Neprijetno skrčenje gospodarstva v Estoniji in Latviji ni le posledica predkriznih ranljivosti, marveč tudi težav pri tako imenovanem internem prilagajanju realnega menjalnega tečaja, torej povečevanju produktivnosti in zmanjševanju plač, da bi obnovili cenovno konkurenčnost, ko ni možno znižanje nominalnega menjalnega tečaja. Plače v zasebnem sektorju so malo padle, vendar so ti padci popravili le delček predkriznih porastov plač, hkrati pa so jih spremljala občutna odpušcanja delavcev, ki pa so bilačasna in konec preteklega leta v glavnem in povsem stornirana.

klub**večer**

Usodni tango

Mehka vezava, 421 strani.

Izjemna ljubezenska zgodba in politični triler, roman, ki niha med nebesi in peklom, med baletom in tangom.

Naročniki Večera lahko knjigo naročite po telefonu 02/23 53 356 in 02/23 53 326 ali po e-pošti revije@vecer.com. Knjigo vam bo prinesel raznašalec domov, plačate s položnico za Večer.

VEČER

<http://trgovina.vecer.com>